

Verlag planteninventarisatie Boetzelaersveld 2022

IVN De Bilt

Contactpersoon: Th. Hövels

De start

In het voorjaar 2022 bezochten we met de Werkgroep Natuurinventarisatie van IVN De Bilt het Boetzelaersveld. We wisten dat in 2019 het landbouwgebied aldaar omgevormd was tot natuurgebied. Een van de doelen: meer insecten, want daar gaat het immers niet goed mee. We wilden kijken hoe het gebied er vegetatiekundig voorstond. We waren dermate enthousiast, dat we de eigenaren van het terrein, de familie Van Boetzelaer gevraagd hebben om het gebied te mogen inventariseren. Met als uiteindelijk doel handreikingen geven voor het beheer. De goedkeuring kwam snel, met verzoek om een jaarlijkse rapportage.

Het Boetzelaersveld is een onderdeel van landgoed Eyckenstein en ligt ten noorden van het Loosdrechtse Spoor en ten westen van het dorp Lage Vuursche (figuur 1).

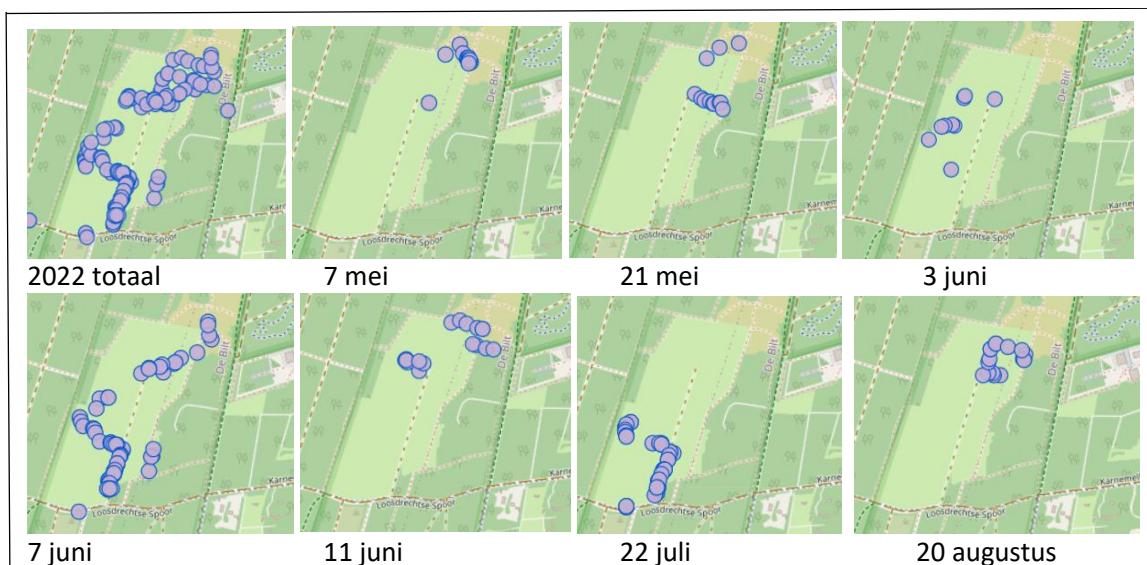
2022 is vooral een verkennend jaar geweest.

Figuur 1. Locatie Boetzelaersveld

Resultaat

Dit jaar zijn we 7 dagen in het veld geweest om planten te inventariseren, nl. 7, 21 mei, 3, 7 en 11 juni, 22 juli, 20 augustus. Alle waarnemingen die we gedaan hebben staan op Waarneming.nl. De plaatjes van figuur 2 zijn van deze website. De bolletjes zijn locaties waar planten geïnventariseerd zijn. Zo is te zien waar we op de verschillende dagen geweest zijn.

Figuur 2: Looproutes tijdens de 7 inventarisatie-rondes.

Op deze plaatjes is te zien dat we ons vooral gericht hebben op het geplagde deel, oftewel de witte delen van figuur 3.

In totaal hebben we 86 verschillende plantensoorten op naam gebracht. De lijst is opgenomen in bijlage I. 74 van deze planten komen algemeen voor in ons land en 12 soorten vrij algemeen.

Dat klinkt niet erg spectaculair, maar het is toch wel een leuk gebied als we het vegetatiekundig bekijken.

Nu is het lastig om een vegetatiekartering te doen als er planten ingezaaid zijn, zoals in dit gebied het geval is. Vaak zijn de planten die gezaaid worden niet gebied specifiek of aangepast aan de omstandigheden terplekke, zoals bodem- en grondsoort, voedselrijkdom of microklimaat. En dat is juist waar vegetatiekartering om draait: wat zeggen planten over de omgeving? De natuur redt zich meestal zelf wel.

Het duurt na inzaaien vele jaren voor het gebied vegetatiekundig interessant wordt en de aangepaste planten hun plekje veroverd hebben. Vooral als er wat meer voedsel in de grond zit, dan is de concurrentie groot. De omstandigheden op de geplagde delen zijn echter zo extreem, dat wil zeggen arm en warm, dat we daar nu al wat over kunnen zeggen. Als we dit deel vegetatiekundig bekijken hebben we daar te maken met een landschapstype van pionierplanten binnen de klasse van droge graslanden op zandgrond: de Vogelpootjes-associatie. In bijlage II is een lijst opgenomen van de planten die bij deze plantengemeenschap horen.

De Vogelpootjes-associatie is een pioniervegetatie, die niet lang stand zal houden. De planten die hier nu groeien passen de omstandigheden zo aan dat andere planten ertussen kunnen ontkiemen. Over een paar jaar zal er een dichtere grasmat ontstaan. De Vogelpootjes-associatie zal daardoor verdwijnen. Het is wel zaak om het grasland te beheren (maaien of beweiden), zodat ook kruiden een kans krijgen en het gebied insectenrijker wordt.

Figuur 3. Het Boetzelaersveld (Google maps 19-11-2022)

Het geplagde deel van het Boetzelaersveld, 5 oktober 2022

Wat weetjes

Hoe kunnen planten op zo'n kale, hete, arme plek groeien?

Planten kunnen zich op verschillende manieren aanpassen aan deze extreme omstandigheden. We zullen dat bespreken aan de hand van de kenmerkende soorten van deze plantengemeenschap: Dwergviltkruid, Klein Vogelpootje.

Dwergviltkruid

Zo heeft Dwergviltkruid witte viltige haren om zowel stengels als bloemen. Deze witte haren beschermen de plant tegen de brandende zon.

Een tamelijk klein blijvende soort op zandige droge bodems in de volle zon is Dwergviltkruid, *Logfia minima*. De plantjes zijn zo sterk behaard met fijne haren dat het net lijkt of ze helemaal onder de schimmels zitten.

Zowel stengels, bladeren als de kluwens met hoofdjes zijn overdagig wit behaard. Het doet sterk denken aan de wat ouderwetse stof die vroeger gebruikt werd om hoeden van te maken en die vilt heet, vandaar de beschrijving viltig behaard en ook de Nederlandse naam van de Viltkruiden.

Bloeitijd: juli-september. 1-jarig

Het is wel een aalgemene soort, maar sinds 1950 nogal achteruitgegaan. Door veranderingen in de landbouw. Tot die tijd was het drieslagenstelsel in zwang, dwz: 1 jaar zomergraan, 1 jaar wintergraan en 1 jaar braak. De Vildkruidboorvlieg is gespecialiseerd op Viltkruiden.

De plant is gevoelig voor te veel stikstof in de lucht.

Klein Vogelpootje

Het vogelpootje heeft wortelknolletjes waarin bacteriën leven die de plant helpen om stikstof uit de lucht te vangen en om te zetten in een voedingsstof voor de plant. Dit is belangrijk, want met plaggen zijn de meeste voedingsstoffen verwijderd en is de grond extreem arm aan voedingsstoffen.

Ook bestaan de bladeren uit kleine deelblaadjes. Hoe kleiner het blad, hoe minder de plant water verdampt en zich kan handhaven in een extreem droge milieu.

Daarom liggen ook de stengels plat, zodat de wind er weinig vat er op heeft.

De bloemen zijn 3-5 mm en hebben een rozewitte vlag met een honingmerk van paarsrode lijnen, witte zwaarden en een gele kiel. Door het klapstoelmechanisme worden de insecten verleid tot bestuiving van de bloemen. De lichtbruine, gekromde peulen zijn 1-1,8 cm.

Waardplant voor vlinders als Heideblauwtje en Icarisblauwtje, die hun eieren op de blaadjes leggen. De bloemen worden bestoven door vliegen en bijen.

Zilverhaver

Deze kleine grassoort is 1-jarig en vroeg bloeiend. Tegen de tijd dat het heet wordt is het plantje al volop in het zaad en sterft af. Relatief korte stelen met kleine zilverkleurige aartjes van 2-3 mm.

Een mooi laagblijvend grasje dat bloeit in mei – juni

Zie ook:

<https://www.eyckenstein.nl/nieuws/201909-omvorming-boetzelaersveld-naar-natuur/>

<https://www.eyckenstein.nl/nieuws/201912-voortgang-omvorming-boetzelaersveld/>

Namens de Werkgroep Natuurinventarisatie van IVN De Bilt

Margriet Hartman, Theo Hövels

thhovels@planet.nl

BIJLAGE I: Plantenlijst 2022

Akkerdistel	Melganzenvoet
Akkerkool	Moerasrolklaver
Avondkoekoeksbloem	Muurpeper
Avondkoekoeksbloem s.s.	Peen
Bezemkruid	Phacelia
Blauw glidkruid	Pitrus
Bleekgele droogbloem	Rankende helmbloem
Bochtige smele	Ridderzuring
Canadese fijnstraal	Schapezuring
Echte kamille	Scherpe boterbloem
Europese hanenpoot	Sint-Janskruid
Gele ganzenbloem	Slangenkruid
Gestreepte teunisbloem	Smalle weegbree
Gestreepte witbol	Struikhei
Gewone ereprijs	Tengere rus
Gewone hennepnetel	Tijmeprijs
Gewone hoornbloem	Veldereprijs
Gewone rolklaver	Viltige basterdwederik
Gewoon jakobskruid	Vlasbekje
Gewoon varkensgras	Voederwikke
Glad walstro	Vogelwikke
Grasmuur	Waterpeper
Greppelrus	Wilgenroosje
Groot streepzaad	Wolfspoot
Grote klaproos	Zandblauwtje
Grote weegbree s.s.	Zeegroene muur
Hazenpootje	Zilverhaver
Herderstasje	Zwaluwtong
Hondsdrif	Zwarte toorts
Jakobskruid	Duizendblad
Kamgras	Duinkruid
Klein streepzaad	Duits viltkruid
Klein vogelpootje	Dwergviltkruid
Kleine klaver	Gele morgenster s.s.
Kleine leeuwentand	Gewone dophei
Kluwenhoornbloem	Kleine ratelaar
Knoopkruid	Kruipganzerik
Korenbloem	Liggend walstro
Kropaar	Mannetjesereprijs
Kruipende boterbloem	Rechte ganzerik
Kruizuring	Veelbloemige veldbies
Liggende klaver	Wilde peen
Liggende vetmuur	
Margriet	

BIJLAGE II: Planten van de Vogelpootjes-associatie

Klein vogelpootje	kA
Zilverhaver	kA
Duits viltkruid	kA
Dwergviltkruid	kA
Hazenpootje	kO
Liggende klaver	kO
Kleine leeuwentand	kK
Duizendblad	bg
Struikhei	bg
Gestreepte witbol	bg
Zandblauwtje	bg
Smalle weegbree	bg
Schapenzuring	bg
Kleine klaver	bg
Veldereprijs	bg
Knoopkruid	+
Gewone hoornbloem	+
Kropaar	+
Peen	+
Canadese fijnstraal	+
Sint-Janskruid	+
Jakobskruid	+
Vlasbekje	+
Scherpe boterbloem	+
Muurpeper	+
Gele morgenster s.s.	+
Mannetjesereprijs	+

Verklaring termen:

kA = kenmerkende soort binnen de Vogelpootjes-associatie.

kO en kK = soorten die ook bij verwante landschapstypen voorkomen.

bg = soorten die kenmerkende soorten vaak begeleiden.

+ = overige soorten die binnen deze associatie voor kunnen komen.